

จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาตนของนิสิตระดับอุดมศึกษา
LEARNING PSYCHOLOGY AND SELF DEVELOPMENT
OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

¹พระปลัดภักตร์วัฒน์ สีสเตโช (โพนสิงห์)

¹PhraPalad Pakrawat Silatejo (Phonsing)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹cheerzaa22@gmail.com

Received: January 20, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาตนของนิสิตระดับอุดมศึกษาแบ่งออกได้เป็น 5 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน 2) มุ่งจัดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ 4) ผู้เรียนต้องการเป็นผู้นำตนเอง และ 5) ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยบูรณาการกับอัตลักษณ์ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามนวัตลักษณ์ 9 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2) รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 3) มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 4) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 5) มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด 6) มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม 7) มีโลกทัศน์กว้างไกล 8) มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา และ 9) ความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: จิตวิทยาการเรียนรู้, การพัฒนาตน, นิสิตระดับอุดมศึกษา

Abstract

The objective of this article is to present the concept and approach of learning psychology and self development of higher education students, divided into 5 important elements: 1) Focus on the interests and needs of the learners, 2) life situation, 3) analysis of experience, 4) self directing and 5) individual difference and integrating with The learning management identity of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, graduates will have desirable characteristics according to 9 characteristics : 1) M – Morality, 2) A – Awareness, 3) H – Helpfulness, 4) A – Ability, 5) C – Curiosity, 6) H – Hospitality, 7) U – Universality, 8) L – Leadership, and 9) A – Aspiration.

Keywords : Learning psychology, Self development, Higher education students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือการผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน การมีทักษะชีวิตและการทำงาน การมีทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้นวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนมีความฉลาดรอบรู้ มีปัญญา รู้เท่าทันโลก และสามารถสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองได้ ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสอน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และการจัดการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การส่งมอบผลผลิตสู่หน่วยผู้ใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมหลักเสรีภาพทางวิชาการ หลักความเป็นอิสระ หลักความเสมอภาค และหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถาบันอุดมศึกษา จึงต้องมีหน้าที่ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) จัดการศึกษาที่คำนึงถึงเหตุผล ความคุ้มค่า และความจำเป็นของประเทศ รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาหรือการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อรองรับการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกเวลา งาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการทำงานของบุคคลในทุกช่วงวัย เน้นการสร้างเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อ

ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ 2) ภารกิจด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและเพื่อความเจริญงอกงามทางวิชาการ 3) ภารกิจบริการวิชาการแก่สังคมสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการ ให้คำปรึกษาทางวิชาการ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมแก่ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสังคม เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) ภารกิจด้านการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ บูรณาการการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมของผู้เรียน (สันติ งามเสริฐ, 2563:5)

การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจพื้นฐานด้านการพัฒนาการของผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยที่สอนเป็นอย่างดี พัฒนาการของผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยต่างกันจะมีความแตกต่างกัน บทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอการพัฒนาการของผู้เรียนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากพัฒนาการของผู้เรียนในวัยอื่นซึ่งจะได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไป

จิตวิทยาการเรียนรู้

จิตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Psychology มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ แปลว่า วิญญาณ กับ Logos แปลว่า การศึกษา ตามรูปศัพท์ จิตวิทยาจึงแปลว่า วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับ วิญญาณ แต่ในปัจจุบันนี้ จิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ความหมายของจิตวิทยาได้มีการ พัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นั่นคือ จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

การเรียนรู้ (Lrarning) ตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ บุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากภาวะ (เทวิน ศรีตาโคตร, ออนไลน์) ดังนี้

1. จากความหมายดังกล่าว พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะสำคัญพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการ เปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ เช่น นักศึกษาพยายามเรียนรู้การออกเสียงภาษาต่างประเทศ บางคำ หากนักศึกษาออกเสียงได้ถูกต้องเพียงครั้งหนึ่ง แต่ไม่สามารถออก

เสียงซ้ำให้ถูกต้องได้อีก ก็ไม่นับว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้การออกเสียงภาษาต่างประเทศ ดังนั้นจะถือว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อออกเสียงคำดังกล่าวได้ถูกต้องหลายครั้ง ซึ่งก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรนั่นเอง

2. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจะต้องเกิดจากการฝึกฝน หรือเคยมีประสบการณ์นั้น นั้น ๆ มาก่อน เช่น ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ต้องได้รับการฝึกฝน และถ้าสามารถใช้เป็นแสดงว่า เกิดการเรียนรู้ หรือความสามารถในการขับรถ ซึ่งไม่มีใครขับรถเป็นมาแต่กำเนิดต้องได้รับการฝึกฝน หรือมีประสบการณ์ จึงจะขับรถเป็น ในประเด็นนี้มีพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นโดยที่เราไม่ต้องฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ และพฤติกรรมที่เกิดจากแนวโน้มการตอบสนองของเฝ้าพันธุ์ ขอยกตัวอย่างแต่ละด้าน ดังนี้ ในด้านกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการ อยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องมียั่วเร้าที่น่าสนใจ และนำเสนอสัมผัส สำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ตื่นนอนขวนขวาย และใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้น ๆ

3. การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและนำเสนอสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตา หู ฟัง ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการ เปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4. การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่ง เป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่ง จะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้ นอกจากจะได้รับการรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) ประสบการณ์ (2) ความเข้าใจ และ (3) ความนึกคิด

1. ประสบการณ์ (experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสาทรับรู้อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสาทรับรู้ เหล่านี้จะเหมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสาท รับรู้เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขา ไม่สามารถ เรียนรู้สิ่งใด ๆ ได้ด้วย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็

เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็น ประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์

2. ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิต ของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" ในการเรียนรู้นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัด ระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหา ความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3. ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นในสมอง ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่ สามารถจัด ระเบียบ (organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งเป็นหัวข้อซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดทางด้านจิตวิทยาจิตวิทยาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาตามหลักจิตวิทยาของอเลสซี และทรอลลิป (Alessi and Trollip, 1991) มีดังนี้

1. ความสนใจและการรับรู้อย่างถูกต้อง (Attention and Percertion) การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากการที่มนุษย์ให้ความสนใจกับสิ่งเร้า (Stimuli) และ รับรู้ (Percertion) สิ่งเร้าต่าง ๆ นั้น อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องออกแบบบทเรียน โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น รายละเอียดและความเหมือนจริงของบทเรียน การใช้สื่อประสม และการใช้เทคนิคพิเศษทางภาพ (Visual effects) เข้ามาเสริม บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แล ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการรับรู้ ได้แก่ คุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน ความสนใจ ความรู้พื้นฐาน ความ ยากง่ายของบทเรียน ความคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การรับรู้และการให้ความสนใจ ของและผู้เรียนมีความสำคัญมาก จะเป็นสิ่งที่ขึ้น ที่ขึ้นนำการออกแบบหน้าจอรูปแบบ การปฏิสัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจต่างๆ

2. การจดจำ (memory) สิ่งที่มีมนุษย์รับรู้จะเก็บเอาไว้ และเรียกกลับมาใช้ภายหลัง มนุษย์ จะ สามารถจดจำเรื่องต่างๆ ได้มาก ต้องมีเทคนิคการเรียนที่จะช่วยในการจัดเก็บหรือจดจำสิ่งต่างๆ นั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ที่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่จะช่วยในการจำได้ดี 2 ประการ คือ หลักในการจัด ระเบียบและโครงสร้างเนื้อหา (Organnization) และหลักในการทำซ้ำ (Repetition) การจัด โครงสร้างเนื้อหาให้เป็นระเบียบแสดงให้ผู้เรียนดู เป็นสิ่งที่ง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการ

ให้ผู้เรียนทำซ้ำๆ เพราะการจัดโครงสร้างเนื้อหาให้เป็นระเบียบจะช่วยให้การดึงข้อมูลนั้นกลับมาใช้ภายหลัง หรือที่เรียกว่าระลึกได้ การจัดระบบเนื้อหาจึงแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะเชิงเส้นตรง ลักษณะสาขา และลักษณะสื่อหลายมิติ

3. ความเข้าใจ (Comprehension) การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยให้ประเมินความรู้ก่อนการใช้บทเรียน และได้มีวัตถุประสงค์ของการเรียนเป็นตัวกำหนด และกิจกรรมต่างๆ ในบทเรียน

4. ความกระตือรือร้นในการเรียน (Active Learning) ผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน ออกแบบให้ผู้มีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทการจำลองและเกม เป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงในการสร้างแรงจูงใจ 5.1 ทฤษฎีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก เลปเปอร์ (Lepper) เชื่อว่า แรงจูงใจที่ใช้ในบทเรียนเป็นแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ ผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ออกแบบใช้เทคนิคเกม มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น 4 ประการ

5.2 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจของมาโลน (Malone) ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ มี

- ความท้าทาย (Challenge) มีกิจกรรมที่ท้าทายที่ต้องมีเป้าหมายชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน

- จินตนาการ (Fantasy) การที่ผู้เรียนเกิดจินตนาการต่างๆ ในขณะที่ศึกษาอยู่ได้

- ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เกิดความอยากรู้อยากเห็นทางความรู้สึกรู้อยากเห็น กระตุ้นจากสื่อ (การได้ยิน) และทัศน์ (การเห็น) มีสิ่งเร้าที่แปลกใหม่ และความอยากรู้อยากเห็นทางทฤษฎีปัญหา ที่เกิดในลักษณะของความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่

- ความรู้สึกที่ได้ควบคุม (Control) มีการออกแบบที่สามารถเห็นผลลัพธ์ที่แตกต่างกันได้จากการเรียน

5.3 ทฤษฎีแบบจำลองของอาร์ค (Arcs Model) การเร้าความสนใจ ความรู้สึก เกี่ยวพันกับเนื้อหา ความมั่นใจ และความคิดเห็นของผู้เรียน

- การเร้าความสนใจ (Arouse) การเร้าความสนใจไม่จำกัดเฉพาะในช่วงเวลาของ บทเรียน มีการออกแบบที่เร้าความสนใจตลอดบทเรียน

- ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Relevant) ทำให้ผู้เรียนรู้ว่าสิ่งที่เรียนมีความหมาย ต่อตนเองและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

- ความมั่นใจ (Confidence) มีความคาดหวัง และโอกาสที่ทำให้เกิดความสำเร็จ พร้อมคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

6. การควบคุมบทเรียน (Learner Control) มีการให้โปรแกรมเป็นผู้ควบคุม และให้ผู้เรียน ควบคุม ผสมผสานระหว่างโปรแกรมกับผู้เรียน

7. การถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) เป็นการเรียนรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้จริง

8. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) มีการออกแบบที่ยืดหยุ่นสนองต่อความต้องการความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการประเมินผลก่อนเรียน มีคำแนะนำในการเรียน

เป้าหมายหลักและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

1. เป้าหมายของอุดมศึกษา

การจัดการด้านอุดมศึกษาของไทย ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2459 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการฝึกอบรมผู้สำเร็จการศึกษาให้มาทำงานกับหน่วยงานของรัฐ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี (คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา, 2542) ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่างๆก็ยังมีลักษณะเป็นสถาบันระดับสูงที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต การให้ความรู้ที่ต่อเนื่อง การวิจัย การให้บริการวิชาการในรูปแบบต่างๆ หรือการชี้นำด้วยวิชาการ ตรงตามที่สังคมต้องใช้ ตรงกับปัญหาของสังคม และตรงตามความจำเป็นของสังคม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ที่มุ่งจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยมีพันธกิจผลิตบัณฑิต วิจัย และพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้จัดการศึกษาตามแนวพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 องค์พระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยที่มีพระราชประสงค์ให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ โดยการศึกษาหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าใจและเข้าถึงพร้อมทั้งนำศาสตร์สมัยใหม่มายืนยันรับรองความเป็นมณีนีระแห่งพุทธธรรม แล้วเผยแพร่ต่อสังคมใน

รูปแบบการจัดการความรู้สู่สาธารณะ จากเหตุผลความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาจึงต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลก โดยเน้นการบูรณาการพระพุทธศาสนากับวิทยาการ หรือศาสตร์สมัยใหม่ภายใต้ปรัชญาคือ การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม (พระมหาหรรษา นิธิบุญยกร, 2557)

2. ลักษณะสำคัญของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (เทวิน ศรีดาโคตร, ออนไลน์)

จุดมุ่งหมายในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาของผู้เรียนนั้น แตกต่างกันไปออกไปตามลักษณะของสังคม และลักษณะของสถาบัน ในสังคมที่การศึกษาระดับอุดมศึกษามีหลายระดับและมีความจำเพาะอย่างในสหรัฐอเมริกา นั้น จุดมุ่งหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของผู้เรียนเพื่อเป็นการหาความรู้ทั่วไป แต่ถ้าเป็นระดับบัณฑิตศึกษาก็จะเป็นการหาความรู้เฉพาะเจาะจงในอาชีพ หรือความชำนาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น และถ้าเป็นระดับปริญญาเอกโดยเฉพาะ ก็จะเน้นด้านการวิจัยเป็นสำคัญ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักเน้นที่ความรู้ และด้านวิชาชีพมากกว่าสิ่งอื่นๆ นอกจากนั้นอาจมีจุดมุ่งหมายซ่อนเร้นอยู่บ้าง เช่น ความนิยมในปริญญา ความมกย่องในสังคม โอกาสในการทำงาน ความต้องการของครอบครัว เป็นต้น Gillespie and Allport (อ้างถึงใน เทวิน ศรีดาโคตร, ออนไลน์) สรุปว่า นักศึกษาในประเทศอุตสาหกรรมมักคำนึงถึงความสุขสบายความเหมาะสมทางครอบครัว ความสมบูรณ์ทางวัตถุมากขึ้นขณะที่นักศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา มักอยากทำอะไรให้แก่ประเทศชาติและมาตุภูมิ เช่น การแก้ปัญหาความยากจน หรือการยกมาตรฐานของชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น เนื่องจากชีวิตและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่มีบุคลิกภาพต่างๆ ได้รับการพิจารณาทดสอบ ทำหาคัดเลือก และยึดไว้เป็นลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน โดยทั่วไปเมื่อนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ๆ บุคลิกภาพยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองค่อนข้างแน่นอนจากการสอบถามนักศึกษา ส่วนใหญ่นอกจากเวลาเรียนแล้ว นักศึกษามักสนใจกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าชมรมบำเพ็ญประโยชน์ ดนตรี และกีฬา หากช่วงปิดเทอมก็มักออกค่ายอาสา เพื่อพัฒนา

ชนบท มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกัน มากกว่าอยู่กับตามลำพัง ด้วยเหตุนี้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย หรือนอกมหาวิทยาลัย จึงมีคุณค่าต่อนักศึกษาอย่างมาก และไม่ว่าด้านใดก็ตาม บุคลิกภาพที่สำคัญของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาจะสนใจทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆตนเองไปหมด ในทุกๆ ด้าน อยากรู้อยากเห็นไปหมด ความกระหายใคร่อยากเรียนรู้ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์ หรือผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ด้านการจัดการเรียนการสอน Hochbaum Jerry (อ้างถึงใน เทวิน ศรีดาโคตร, ออนไลน์) ได้สรุปลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เด่นของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ คือ ในชั้นปีที่หนึ่ง นักศึกษาจะรู้สึกตื่นเต้นสนใจต่อสิ่งต่างๆรอบด้าน อยากรู้อยากรู้ และยอมหรือพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมในทุกๆด้าน พอขึ้นปีที่สอง ความตื่นเต้นกระตือรือร้นจะค่อยๆ ลดลง มีแนวโน้มจะเป็นปฏิปักษ์กับมหาวิทยาลัย ไม่ค่อยพูดจากับครูอาจารย์ ปีที่สาม ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ค่อยสนใจต่อสังคมมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร พอขึ้นปีที่สี่ ผู้เรียนจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมากนัก ส่วนใหญ่จะสนใจเกี่ยวกับงานวิชาชีพที่ตนเองศึกษาและความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับของประเทศไทย นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกและพฤติกรรมค่อนข้างมากในชีวิตมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการศึกษาชัดเจนขึ้น โดยก่อนเข้าศึกษานักศึกษาคิดว่าควรจะไปเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อประกอบอาชีพและเรียนต่อ แต่พอจะจบการศึกษานักศึกษาเห็นว่าควรจะไปหาความรู้ หาประสบการณ์ แล้วเอาไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม มีการเปลี่ยนแปลงความคิด และทัศนคติที่กว้างขึ้น แต่ในทรรศนะของคนทั่วไปแล้วก็ยังมองว่า นักศึกษานั้นเมื่อเข้าเรียนใหม่ๆ เป็นผู้ที่มีอุดมคติสูง แต่พอเรียนสูงขึ้น มักจะถูกมองว่าเห็นแก่ตัวมากขึ้น นึกถึงตัวเองมากขึ้น เป็นต้น การใช้เวลาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษามีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆของผู้เรียน โดยเฉพาะหากการใช้เวลานั้นเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องที่จะเรียนก็จะช่วยให้การเรียนมีผลดีขึ้น พบว่าผู้เรียนมักใช้เวลาในห้องเรียนร่วมกับกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของสังคม กิจกรรม ความสนใจทั่วไปมากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ นักศึกษามักไม่ค่อยมีโอกาสพูดคุยซักถามอาจารย์หรือผู้สอน เรื่องการเรียน หรือปัญหาด้านการเรียนนอกเวลาเรียน อาจเนื่องจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีเวลา เพราะส่วนใหญ่มักมีงานวิจัย งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานพิเศษอื่นๆอีกมาก

3.จิตวิทยาและการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ อายุประมาณ 18-22 ปี ดังนั้น จิตวิทยาทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากเด็กพอสมควร ดังต่อไปนี้ 1) ต้องการด้านการยอมรับ ซึ่งหากผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับใน

สถานการณ์ต่างๆแล้วจะเกิดความเคร่งเครียด และอาจต่อต้าน สิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามทำให้ผู้เรียนนั้นเกิด self directing ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย 2) ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์อย่างหลากหลายซึ่งประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้นจะเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประสบการณ์เดิมที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ๆต่อไป 3) มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเรียนรู้ในด้านวิชาการต่างๆ ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเรียนรู้จึงมักจะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งต่างจากเด็กมัธยมถือได้ว่าเด็กต้องเรียนในสิ่งนั้นสิ่งนี้เพราะคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์กับเด็กในอนาคต 4) จัดการเรียนรู้อที่มีความเหมาะสม กล่าวคือการสอนเด็กมัธยมจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนแบบวิชาเป็นศูนย์กลาง (subject centered) ในขณะที่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาควรจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นศูนย์กลาง (problem centered) นอกจากนี้การเรียนในมหาวิทยาลัยมักเรียนรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ เป็นพื้นฐานสำหรับการทำงาน และผู้เรียนที่เข้ามาเรียนก็มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ มีความคิดของตนเอง มีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงมีแบบการเรียนรู้ (learning styles) แตกต่างกันไป ซึ่งแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดของ Grasha & Reichman (1975) สามารถจำแนกได้เป็น 6 ประเภท คือ 1) แบบอิสระ (independent) คือผู้เรียนที่ชอบคิดด้วยตนเองทำงานตามความคิดของตนเอง 2) แบบหลีกเลี่ยง (avoidance) คือผู้เรียนที่ไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน 3) แบบร่วมมือ (collaborative) คือ ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) แบบพึ่งพา (dependent) ผู้เรียนจะมีลักษณะอยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อยมาก จะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนเท่านั้น มองว่าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนวิชาการ 5) แบบแข่งขัน (competitive) ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการพยายามกระทำสิ่งต่างๆให้ดีกว่าผู้อื่นในชั้นเรียน มีความคิดว่าต้องแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อรางวัลในชั้นเรียน 6) แบบมีส่วนร่วม (participant) คือผู้เรียนที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่น มีความรู้สึกว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในทุกๆด้าน

พัฒนาการของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจพื้นฐานด้านการพัฒนาการของผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยที่สอนเป็นอย่างดี พัฒนาการของผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยต่างกันจะมีความแตกต่างกัน Havighurst นักจิตวิทยาได้แบ่งพัฒนาการของผู้เรียนไว้เป็น 6 ช่วงอายุได้แก่ 1) วัยทารกและวัยเด็กเล็ก อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงประมาณ 6 ปี 2) วัย

เด็กตอนกลางอายุประมาณ 6-12 ปี 3) วัยรุ่นอายุประมาณ 12-18 ปี 4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุประมาณ 18-30 ปี 5) วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุประมาณ 30-60 ปี 6) วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป การพัฒนาการของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการศึกษามักเป็นวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นวัยกำลังศึกษา

พัฒนาการของผู้เรียนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ อายุประมาณ 18-22 ปี ดังนั้น จิตวิทยาทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากเด็กดังต่อไปนี้ 1) ต้องการด้านการยอมรับ ซึ่งหากผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับในสถานการณ์ต่างๆแล้วจะเกิดความเครียด และอาจต่อต้าน สิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามทำให้ผู้เรียนนั้นเกิด self directing ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย 2) ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์อย่างหลากหลาย ซึ่งประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้นจะเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประสบการณ์เดิมที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ๆต่อไป 3) มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเรียนรู้ในด้านวิชาการต่างๆ ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเรียนรู้จึงมักจะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งต่างจากเด็กมักยึดถือว่าเด็กต้องเรียนในสิ่งนั้นสิ่งนี้เพราะคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์กับเด็กในอนาคต 4)จัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม กล่าวคือการสอนเด็กมักจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนแบบวิชาเป็นศูนย์กลาง (subjectcentered) ในขณะที่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาควรจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นศูนย์กลาง (problem centered)นอกจากนั้นการเรียนในมหาวิทยาลัยมักเรียนรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ เป็นพื้นฐานสำหรับการทำงาน และผู้เรียนที่เข้ามาเรียนก็มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน (Knowles, 1978 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538) ดังนั้นจิตวิทยาการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน (Focus on the interests and needs of the learners) ซึ่งผู้เรียนจะสนใจและเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากสิ่งที่เรียนนั้นตรงกับความต้องการหรือความสนใจของตนเองและมีประสบการณ์เดิมของเรื่องนั้นๆ ก็มักจะเกิดความพึงพอใจและจะสนใจเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย

2. มุ่งจัดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน (life situation) การเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจะได้ผลดี หากพยายามจัดการเรียนการสอนโดยยึดเอาสภาพชีวิตและสังคมของตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน (life centered) ซึ่งการจัดหน่วยการเรียนที่เหมาะสม ควรยึดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ไม่ควรมุ่งสอนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งข้อมูลที่คุณค่าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษามาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

4. ผู้เรียนต้องการเป็นผู้นำตนเอง (self directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาคือ การมีความรู้ลึกที่ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ ดังนั้นบทบาทของอาจารย์ควรมีลักษณะผู้ร่วมเรียน ร่วมค้นหา มากกว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการส่งผ่าน หรือเป็นสื่อในการนำความรู้ไปยังผู้เรียน

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเป็นตัวเองสูง และจะมากขึ้นเรื่อยตามอายุ การสอนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงต้องจัดเตรียมในด้านเนื้อหาอย่างดีพอ เพื่อให้เหมาะสมความสามารถของแต่ละบุคคล

ลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

จุดมุ่งหมายในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาของผู้เรียนนั้น แตกต่างกันไปออกไปตามลักษณะของสังคม และลักษณะของสถาบัน ในสังคมที่การศึกษาระดับอุดมศึกษามีหลายระดับและมีความจำเพาะอย่างในสหรัฐอเมริกา นั้น จุดมุ่งหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของผู้เรียนเพื่อเป็นการหาความรู้ทั่วไป แต่ถ้าเป็นระดับบัณฑิตศึกษาก็จะเป็นการหาความรู้เฉพาะเจาะจงในอาชีพ หรือความชำนาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น และถ้าเป็นระดับปริญญาเอกโดยเฉพาะ ก็จะเน้นด้านการศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักเน้นที่ความรู้ และด้านวิชาชีพมากกว่าสิ่งอื่นๆ นอกจากนั้นอาจมีจุดมุ่งหมายซ่อนเร้นอยู่บ้าง เช่น ความนิยมในปริญญา ความยกย่องในสังคม โอกาสในการทำงาน ความต้องการของครอบครัว เป็นต้น Gillespie and allport (1995) สรุปลว่า นักศึกษาในประเทศอุตสาหกรรมมักคำนึงถึงความสุขสบายความเหมาะสมทางครอบครัว ความสมบูรณ์ทางวัตถุมาก ขณะที่นักศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา มักอยากทำอะไรให้แก่ประเทศชาติและมาตุภูมิ เช่น การแก้ปัญหาความยากจน หรือการยกมาตรฐานของชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น เนื่องจากชีวิตและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

เป็นชีวิตที่มีบุคลิกภาพต่างๆได้รับการพิจารณาทดสอบ ทำท่าย คัดเลือก และยึดไว้เป็นลักษณะของ ผู้เรียนแต่ละคน โดยทั่วไปเมื่อนักศึกษาเข้ามาวิทยาลัยใหม่ๆ บุคลิกภาพยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อ จบการศึกษาแล้วจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองค่อนข้างแน่นอน จากการสอบถามนักศึกษา ส่วน ใหญ่ นอกจากเวลาเรียนแล้ว นักศึกษามักสนใจกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าชมรมบำเพ็ญประโยชน์ ดนตรี และกีฬา หากช่วงปิดเทอมก็มักออกค่ายอาสา เพื่อพัฒนาชนบท มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำ กิจกรรมร่วมกัน มากกว่าอยู่กับตามลำพัง ด้วยเหตุนี้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ไม่ว่าจะ เป็น การเรียนการสอนในห้องเรียน หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมภายใน มหาวิทยาลัย หรือนอกมหาวิทยาลัย จึงมีคุณค่าต่อนักศึกษาอย่างมาก และไม่ว่าด้านใดๆก็ตาม ดังนั้นบุคลิกภาพที่สำคัญของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาจะสนใจทุกสิ่ง ทุกอย่างรอบๆตนเองไปหมด ในทุกๆ ด้าน อยากรู้อยากเห็นไปหมด ความกระหายใคร่อยากเรียนรู้ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์ หรือผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ด้านการจัดการ เรียนการสอน Hochbaum Jerry (อ้างถึงใน เทวิน ศรีดาโคตร, ออนไลน์) ได้สรุปลักษณะการ เปลี่ยนแปลงที่เด่นของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ คือ ในชั้นปีที่หนึ่งนักศึกษาจะรู้สึกตื่นเต้น สนใจต่อสิ่งต่างๆรอบด้าน อยากรู้อยากรู้ และยอมหรือพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมในทุกๆ ด้าน พอขึ้นปีที่สอง ความตื่นเต้นกระตือรือร้นจะค่อยๆ ลดลง มีแนวโน้มจะเป็นปฏิปักษ์กับ มหาวิทยาลัย ไม่ค่อยพูดจากับครูอาจารย์ ปีที่สาม ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ค่อยสนใจต่อสังคม มหาวิทยาลัยเท่าที่ควร พอขึ้นปีที่สี่ ผู้เรียนจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมากนัก ส่วนใหญ่จะ สนใจเกี่ยวกับงานวิชาชีพที่ตนเองศึกษาและความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับของประเทศ ไทย นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกและพฤติกรรมค่อนข้างมากในชีวิตมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มี การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการศึกษาชัดเจนขึ้น โดยก่อนเข้าศึกษานักศึกษาคิดว่า ควรจะเข้า มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบอาชีพและเรียนต่อ แต่พอจะจบการศึกษานักศึกษาเห็นว่าควรจะหา ความรู้ หาประสบการณ์ แล้วเอาไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและ ทศนคติที่กว้างขึ้น แต่ในทรศนะของคนทั่วไปแล้วก็ยังคงมองว่า นักศึกษานั้นเมื่อเข้าเรียนใหม่ๆ เป็นผู้ที่มีอุดมคติสูง แต่พอเรียนสูงขึ้น มักจะถูกมองว่าเห็นแก่ตัวมากขึ้น นึกถึงตัวเองมากขึ้นเป็นต้น การใช้เวลาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา มีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน โดยเฉพาะหากการใช้เวลานั้นเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องที่จะเรียนก็จะช่วย ให้การเรียนมีผลดีขึ้น พบว่าผู้เรียนมักใช้เวลาในห้องเรียนร่วมกับกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ของสังคม กิจกรรม ความสนใจทั่วไปมากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ นักศึกษามักไม่ค่อยมีโอกาส พูดคุยซักถามอาจารย์หรือผู้สอน เรื่องการเรียน หรือปัญหาด้านการเรียนนอกเวลาเรียน อาจ

เนื่องจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีเวลา เพราะส่วนใหญ่มักมีงานวิจัย งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานพิเศษอื่นๆอีกมาก

ด้วยอัตลักษณ์ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่สำคัญของโลก ที่รวมการศึกษาภาคปกติ (ทางโลก) และการศึกษาทางพระพุทธศาสนา (ทางธรรม) เข้าด้วยกัน ประกอบกับการจัดการศึกษาที่เน้นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับนิสิตเป็นพัฒนาการไปอีกขั้นหนึ่งของการประกันคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นความถึงพร้อมด้วยกาย วาจาและจิตใจสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตจึงมีแนวทางตามแนวคิด 9 ประการ (กองกิจการนิสิต, ออนไลน์) ดังนี้

MAHACHULA

M – Morality	มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส
A – Awareness	รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
H – Helpfulness	มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา
A – Ability	มีความสามารถในการแก้ปัญหา
C – Curiosity	มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด
H - Hospitality	มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม
U – Universality	มีโลกทัศน์กว้างไกล
L – Leadership	มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา
A – Aspiration	มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

บทสรุป

จิตวิทยาการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ความรู้จึงเป็นคุณสมบัติที่มีคุณค่าที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในอดีตและอนาคตตลอดจนการเรียนรู้ช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ถือว่าเป็นวัยเริ่มต้นสู่การเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมย่อมเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามความต้องการ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่กำลังก้าว

เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งการตระหนักรู้อัตลักษณ์ จะช่วยให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับรู้จุดแข็งของตน ปฏิบัติตนในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งจะนำวิชาความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและ สร้างสรรค์สังคมให้มีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กองกิจการนิสิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. https://stud.mcu.ac.th/?page_id=1215

คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา. (2542). *แนวทางปฏิรูปการศึกษา ระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เทวิน ศรีดาโคตร. *จิตวิทยาการเรียนรู้ที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน*. <https://inded.rmutsv.ac.th>

พระมหาดรชชา ธมมหาโส (นิธิบุญยากร). (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สันติ งามเสริฐ. (2563). การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมีอาเซียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารสหศาสตร์*, ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) : 2-13.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 –2579*. พิมพ์ครั้งที่ 1: พริกหวานกราฟฟิค.

Alessi, Stephen M.; & Stanley, R. Trollip. (1991). *Computer-Based Instruction : Methods and Development*. 2 nd ed. New Jersey: Prentice-Hall Inc. Grasha,

A., and Reichman, S. (1975). *Student learning styles university of Cincinnati: questionnaire*. Faculty Resource Center.

Gillespie, J. M. & Allport, G. W. (1955). *Youth's outlook on the future*. Garden City, NY: Doubleday & Company

